

בס"ד הלכות תשעה באב שחל בשבת ונדחה (זמנים מעודכנים לשנת תשע"ח שדרות - לפי 'אתר ישיבה')

יש לשים לב! חלק ממהלכות שיובאו להלן נוהגות גם כשתשעה באב חל בזמנו, וחלק מן ההלכות נוהגות רק כשתשעה באב שנדחה ליום ראשון או כשזמנו ביום ראשון. לכן אין ללמוד מהאמור לשנה שחל בה תשעה באב שאינו דחוי.

ההלכות להלן הן למנהג הספרדים האשכנזים והתימנים. כל שלא צויין אחרת, מנהג התימנים כלול במה שכתבנו למנהג הספרדים.

נציין שני עניינים שמשפיעים על עיקר השינויים משנה שתשעה באב אינו דחוי.

א. תשעה באב שחל ביום ראשון או שנדחה ליום ראשון, אין נוהגים בשבוע שלפניו את ההלכות של "שבוע שחל בו תשעה באב". (שו"ע תקנא ד).

ב. תשעה באב שנדחה ליום ראשון לדעת השו"ע (תקנט ט) בעלי הברית צמים עד חצות היום ולאחר מכן מתפללים מנחה ומותרים באכילה ושתיה ורחיצה.

ערב שבת

טעימה מתבשיל בשרי:

ספרדים ואשכנזים: אם טועם ע"מ לבדוק אם חסר תבלין או מלח וכד', מותר. (פסק"ת תקנא מ, ילקו"י תקנא טז).
תימנים: מותר אכילת בשר כרגיל. (שע"ה קג ח).

ניקוי הבית ושטיפת רצפה: גם הנוהגים להמנע משטיפת הבית מר"ח אב מותרים לנקות ולשטוף לכבוד שבת (פסקי תשובות תקנא טו).

כביסה (לאו דוקא לכבוד שבת):

ספרדים: מותר (תקנא ד, נוהגים רק בשבוע שחל בו ובשנה זו אינו נוהג). ויש שמחמירים כמנהג האשכנזים.
אשכנזים: אסור (רמ"א תקנא ד, שנוהגים מר"ח). ובגדי קטנים שמתלכלכים מותר, ואפשר להקל כשצריך עד גיל בר מצוה. (רמ"א תקנא יד, פס"ת תקנא מה).

רחיצת הגוף (לאו דווקא לכבוד שבת):

ספרדים: מותר גם במים חמים ובסבון (שו"ע תקנא טז, ילקו"י תקנא יג שנוהגים איסור בחמין רק בשבוע שחל בו ובשנה זו אינו נוהג).

אשכנזים: כשמזיעים כמו במקומותינו מותר במים פושרים [דהיינו קרים שהופגה צינתן] ובסבון (תקנא טז, פסק"ת תקנא מח, שנוהגים איסור אפ' בצוננין בכל תשעת הימים).

תספורת וגילוח

ספרדים: מעיקר הדין מותר, אבל טוב להחמיר שלא יכנס לאבלות כשהוא מקושט. ואם הזקן מצער מותר בפרט לכבוד שבת (תקנא ד, ילקו"י תקנא יא).

אשכנזים: אסור (רמ"א תקנא ד, שנוהגים להחמיר מיז' בתמוז).
תימנים: הנוהגים להחמיר מיז' בתמוז ינהגו איסור כאשכנזים (שע"ה קו א).

גזיזת צפורניים: מותר (מ"ב תקנא סק"כ).

חצוץ נעליים והברקתם: מותר לכבוד שבת לכל הדעות (פסק"ת תקנא כח).

בגדי שבת לבישתם וגיהוץ

ספרדים: מותר ללבוש בגדי שבת ולבנים מכובסים, כמ"כ להחליף סדינים מכובסים מותר. מותר לגהץ. (תקנא ד). מי שנוהג להחמיר בכבוס מר"ח יש לנהוג כמבואר להלן לאשכנזים.

אשכנזים: לובשים בגדי שבת אפ' מכובסים (מ"ב תקנא סק"ו). אין להחליף סדינים מכובסים, אך לבנים מכובסים מותר, ואם לא לבשם לפני ר"ח אב ינחם ע"ג הקרקע להסיר השפעת כיבוסם (פסק"ת תקנא יז).

יום שבת

סעודות שבת: אכילת בשר ושתיית יין מותרת בכל ג' הסעודות. נוהגים כרגיל בכל ג' הסעודות לענין זמירות שבת ואמירת דברי תורה (תקנב י).

למוד תורה: אפשר ללמוד כרגיל עד השקיעה [19:46]. ויש מחמירים מחצות היום ואילך [12:48] ללמוד דווקא דברים המותרים בתשעה באב (תקנב ב ברמ"א, מ"ב סק"י).

מנהגי אבלות בדברים שבצנעא:

ספרדים: מותר (שו"ע תקנב יט).

אשכנזים: אסור דברים שבצנעא כתשמיש המיטה [מלבד ליל טבילה ו'בא מן הדרך] ורחיצת ידיים בחמין (רמ"א שם, מ"ב לט, מ).

אמירת "צדקתך" במנחה:

ספרדים ואשכנזים: אין אומרים (תקנב א).

תימנים: שאמי - אין אומרים. בלדי - אומרים. (שע"ה קו ד).

בס"ד הלכות תשעה באב שחל בשבת ונדחה (זמנים מעודכנים לשנת תשע"ח שדרות - לפי אתר ישיבה)

איסור הכנה: אין להכין דבר בשבת לצורך מוצ"ש, בגדים, סדור בהכנס"ס וכד'.

מזמן השקיעה ואילך: בסעודה שלישית יש לשים לב לסיים את האכילה והשתיה לפני השקיעה [19:46]. מזמן זה אסור גם רחיצה וסיכה, אך לא יחלוץ מנעליו עד צאת הכוכבים שלא לנהוג אבילות בפרהסיא בשבת (תקנ"ב, תקנ"ג ב' ברמ"א, פסק"ת תקנ"ג ב').

מוצ"ש

לאחר צאת הכוכבים: [20:07] יוסיף קצת מחול על הקודש ויאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול", יחליף לבגדי חול שאינם מכובסים, יחלוץ מנעליו וילבש מנעלים המותרים בתשעה באב, וילך לבהכנ"ס לערבית וקריאת איכה. (תקנ"ג ב' ברמ"א ומ"ב שם).

הבדלה: אין מבדילין במוצ"ש, אך מברך על הנר "בורא מאורי האש" ולא מברך על בשמים. (תקנ"א). נוהגים לברך על הנר בבהכנ"ס, ונשים יברכו בבית, ואם לא נוהגות לברך בעצמן נכון שהבעל יברך על הנר לפני שיוצא לבית הכנסת (פסק"ת תקנ"א). אפשר לברך ברכת הנר כל הלילה. (ילק"י תקנ"ו ו').

שטיפת כלים: נוהגים שלא לעשות מלאכה בתשעה באב מלבד מלאכת דבר האבד. והעושה מלאכה אינו רואה סימן ברכה. בכלל זה גם לא לשטוף כלים אך אפשר להשרותן. מי שמקל ביום תשעה באב לאחר חצות יש לו על מה שיסמוך (תקנ"ד כב-כד, פסק"ת תקנ"ד כא). ולשטוף כלי שצריך להשתמש בו מותר כל היום ואפי' במים חמים וסבון אם צריך, שאין זו רחיצת תענוג.

פטורים מן הצום בתשעה באב שנדחה

מעוברת ומניקה:

ספרדים ואשכנזים

בתשעה באב שאינו נדחה חייבת לצום אפי' היא חולה מחמת חולשה ואע"פ שאין בה סכנה וק"ו במקום חשש סכנה (תקנ"ד). אמנם בת"ב שנדחה אפשר להקל לפטור מן הצום (יחווה דעת ח"ג מ). ויש פטורים במחוש קצת (באור הלכה תקנ"ט ט ד"ה ואינו).

תימנים: יש שמחייב מעוברת ומניקה לצום גם בת"ב דחוי כדון ת"ב שאינו נדחה (שע"ה קו ח).

הגדרת מעוברת מג' חודשים ואילך, ואם חלשה אפי' מיד בתחילת ההריון.

ולגבי מניקה, אם מניקה בפועל פטורה. וכשאינה מניקה בפועל והיא בתוך כד' חודש ללידה או להפלה יש שפוטריין, והמקל יש לו על מה שיסמוך ובפרט אם חלשה קצת.

חולה: אם נפל למשכב פטור מצום בתשעה באב אע"פ שאין בו סכנה (שו"ע תקנ"ו ו'). ובתשעה באב שנדחה יש שמקילים אפי' בקצת חולי. (באור הלכה תקנ"ט ט ד"ה ואינו).

הבדלה לאוכלים בת"ב: חולה או מניקה ומעוברת שאוכלים בתשעה באב עליהם להבדיל קודם האכילה. (על יין ויתן לקטן שהגיע לחינוך. ואם שותה בעצמו יש מקילין גם ביין וי"א על 'חמר מדינה' או מיץ ענבים וישתה בעצמו). ואם רק שותה מים לא יבדיל. ילדים קטנים אע"פ שהגיעו לחינוך אוכלים בלא הבדלה. (שע"ת תקנ"ו סק"א, פסק"ת תקנ"ו ד).

המותרים באכילה יאכלו כדי צורכם ואפי' צ' להקפיד על "פחות מכשיעור" כמו ביוהכ"פ, אך לא יתענגו באכילה כדי להשתתף עם הצבור (תקנ"ה). ואומרים "נחם" בתפילה אך לא יאמרו "ענגו" ולא יעלה לתורה. (תקס"ו ה-ו).

האוכלים פת נוטלים ידים כרגיל וכמ"כ מים אחרונים. לענין "נחם" בברכהמ"ז לפני בונה ירושלים:

ספרדים: אין אומרים נחם בברכת המזון. (כה"ח תקנ"ד סק"יא, יחווה דעת ח"ג מ).

אשכנזים: יש שפוסקים לאומרו (רמ"א תקנ"ד י ועיי"ש מ"ב סק"ה).

מוצאי תשעה באב

סיום התענית: 20:13 [לחומרא קצת לאחר צאת הכוכבים כיון שבין השמשות שלו אסור].

הבדלה: מבדיל על הכוס בלבד בלא נר ובשמים. (תקנ"א).

אשה שקשה לה להמתין עד שיחזור בעלה מבית הכנסת יכולה לשתות מים גם קודם הבדלה ואפשר כשצריך להקל גם בשתיית תה או קפה. ואם צריכה לאכול תעשה הבדלה בעצמה. (פסק"ת תקנ"ב).

אכילת בשר ושתיית יין כבוש ותספורת במוצאי תשעה באב:

ספרדים: מותר בכל (שו"ע תקנ"ח א).

אשכנזים: אסור בבשר ויין מפני אבלות היום, וכל השאר מותר. (רמ"א שם, ומ"ב סק"ד).